

Akmeologie – věda o dosažení vrcholu

Petra Chvojková

Psychologický ústav FFMU, Brno
325542@mail.muni.cz

Akmeologie v ČR a vůbec na západě jedna z méně známých disciplín, podle většiny definic věda o dospělosti. Řecké slovo akme, ze kterého byl název odvozen, se nejčastěji překládá jako vyvrcholení určitého děje, dosažení vrchol, špička (Hartl, 2000). Akme nastává v okamžiku, kdy člověk sám cítí, že dosáhl všeho, čeho chtěl, plně realizoval svůj potenciál a „výš“ už to nepůjde, a jeho okolí to vidí stejně. Akmeologie je potom, strochou zjednodušená, naukou o tom, jak k tomuto vrcholu dojít.

Zatímco ve vývojové psychologii se hovoří o akme jako o osobním vrcholu každého člověka, kterého může dosáhnout v mnoha oblastech svého života, v tvůrčí činnosti, v pozici občana, člena rodiny i zralé osobnosti, a tudíž těchto akme může člověk prožít i více, akmeologie jako samostatný obor se zaměřila pouze na maximální rozvoj svého potenciálu v pracovní oblasti a fenomén profesionalismu, čímž si je velmi blízká se současnou psychologií práce a organizace.

Od té doby, co roku 1928 sovětský vědec B. B. Rybnikov poprvé užil termín akmeologie «акмеология» jako název nauky o rozvoji zralých lidí, urazila tato věda dlouhou cestu. Odedávna byly prvky budoucí akmeologie obsaženy v jiných disciplínách, zejména filozofické axiologii a etice, později v nově vzniklé psychologii. V polovině 20. stol. známý ruský psycholog B. G. Ananěv zahrnuje akmeologii do systému věd o člověku (a stává se tak jejím duchovním otcem), otvírá se první laboratoř a začíná aktivní výzkum. V 90. letech byla založena první katedra akmeologie i psychologie profesionální činnosti na Ruské akademii státní služby, roku 1995 byl zřízen Petěrburský institut psychologie i akmeologie.

Následovaly další katedry a odborná pracoviště, kde je možno akmeologii studovat v magisterském nebo doktorském programu nebo se zúčastnit různých kurzů. V současnosti v RF vychází i dva odborné časopisy věnované akmeologii a bylo publikováno několik učebnic a odborných monografií. Aktivně se v dnešní době akmeologií zabývají Bodajev (A. A. Бодаев), Derkač (A. A. Деркач), Kuzmina (Н.В.Кузьмина) (www.acmeology.com).

Akmeologie se zabývá otázkami dosažení maximálního stupně individuálního rozvoje a s tím souvisejícími otázkami sebevýchovy a sebeaktualizace, v čemž si je blízká s humanistickými směry v psychologii a psychoterapii. Jejím ústředním úkolem je zkoumání příčin, které člověka dovedly na vrchol jeho kariéry, způsobily, že se stal profesionálem ve svém oboru, dále typy kariér, podmínky a okolnosti nárůstu profesionálních schopností pracovníka. Klíčové je identifikovat faktory k tomuto rozvoji napomáhající a způsoby, jak je cíleně podporovat, a rovněž negativní a rizikové faktory. Akmeologie se snaží blíže přiblížit a analyzovat vnitřní proces profesionálního a osobnostního rozvoje, který se jinak stane viditelným až svými plody. Jendou z metod je proto sociální experiment v reálných podmínkách.

Prostřednictvím různých forem tréninku a metodami jako je hledání zdrojů, optimalizace emocionální a osobnostní stability, rozvíjení tvůrčího potenciálů, aktivizace samoregulace, vede klienta k dosažení profesionalismu (Děrkač, 2012).

Jak už bylo zmíněno, ústředními termíny se stávají profesionál a profesionalita. V konceptu profesionála hrají důležitou roli kromě profesionální kompetence i kompetence kulturní (komunikační, sémantické), sociální (např. vztahy se spolupracovníky), motivační a hodnotové (Kholdova, 2008).

Akmeologie může dnes odpovědět na důležitou otázku, jak pomoci člověku využít plně jeho potenciálu (a to již od mládí či dětství), a zpětně přinést cenné podněty sféře pedagogiky a andragogiky. Na kreativitu a vysoký profesionalismus je dnes nahlíženo jako na jeden z podstatných lidských zdrojů, a to například i v kontextu řešení moderních globálních problémů (Kholdova, 2008).

Otázky profesionalismu, kreativity, formování zralé osobnosti byly a jsou zkoumány i v jiných disciplínách. Tím lze také vysvětlit absenci rozvoje akmeologie jako samostatné vědní disciplíny v USA a části Evropy. Akmeologie, tak jak jsem se s ní setkala v Ruské federaci, je mezioborovou disciplínou s vlastní historií, terminologickým a metodologickým aparátem, propracovanou sadou diagnostických metodik a tréninkových postupů. Neklade důraz na pouhé rozvíjení, ale na jeho vrcholovou formu. Tak může být akmeologie dobře využita v profesionálním tréninku budoucích specialistů a akmeolog se může stát poradcem vaší profesionální kariéry.

Petra Chvojková

Zdroje:

1. Acmeology [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z <<http://www.acmeology.com/>>.
2. Akmeologie. In Slovník cizích slov [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/akmeologie>>.
3. **Hartl, P., Hartlová, H. (2000)**. Psychologický slovník. Praha: Portál.
4. **Kholodova, G. M. (2008)**. The value of acmeology for formation the professional competence of students as the future specialists. Karaganda State Industrial University. Dostupné z <http://www.rusnauka.com/10_NPE_2008/Pedagogica/29971.doc.htm>
5. **Uvarova, M. J. (2013)**. Kurs Акмеология. Irkutská státní univerzita.
6. **Деркача А.А. (2002)**. Акмеология. Учебник под общ. ред. Москва: РАГС.

Citace článku:

Chvojková, P. (2013). Akmeologie – věda o dosažení vrcholu. *PsychoLogOn [online]*. 2 (1), s. 82-83. [cit. vložít datum citování]. Dostupný z WWW: <<http://psychologon.cz/data/pdf/163-akmeologie-veda-o-dosazeni-vrcholu.pdf>>. ISSN 1805-7160.